

Tennispalatsi

historia ja käyttötarkoitusten muutokset

Aaro Timonen, 475800

Tennispalatsi

-

historia ja käyttötarkoitusten muutokset

Kandidaatintyö

Aaro Timonen

475800

Aalto University
School of Arts, Design
and Architecture

Aalto-yliopisto, PL 11000, 00076 AALTO

www.aalto.fi

Tekniikan kandidaatin opinnäytteen tiivistelmä

Tekijä	Aaro Timonen
Työn nimi	Tennispalatsi - historia ja käyttötarkoitusten muutokset
Laitos	Arkkitehtuurin laitos
Koulutusohjelma	Arkkitehtuuri
Vastuopettaja	Hannu Huttunen
Ohjaaja	Kristo Vesikansa
Vuosi	2018
Sivumäärä	34
Kieli	Suomi

Tennispalatsi on Helsingin Kamppiin 1930-luvun lopulla rakennettu autojen säilytys- ja huoltorakennus. Rakennus sai alkunsa Helsingin olympialaisten luoman tarpeen takia. Lisäksi ylimpään kerrokseen rakennettiin tenniskenttiä ja keilaratoja, jotka palvelivat olympialaisten kisapaikkoina. Tennispalatsilla on ollut vaiheikas historia. Rakennus, jonka piti olla väliaikainen, on saanut kuitenkin ajan saatossa tärkeän roolin Helsingin keskustassa.

Tässä kandidaatin työssä käydään läpi Tennispalatsin historian vaiheita sekä erilaisia muutoksia, joita rakennukseen on tehty eri käyttäjien ja käyttötarkoitusten muutosten seurauksena. Työn tavoitteena on saada käsitys millaisia käyttötarkoituksia rakennuksella on ollut ja miten se on koettu osana kaupunkia. Suurena kysymyksenä on, miten eri käyttäjät ja omistajat ovat muokanneet rakennusta ja kuinka purku-uhan alla ollut rakennus on muuttunut merkittäväksi kulttuurirakennukseksi.

Pohjatietoina on käytetty Tommi Lindhin diplomityötä vuodelta 1993, Lindhin tekemää rakennushistoriaselvitystä vuodelta 1997 sekä Päivi Väisäsen lisensiaatintyötä vuodelta 2002. Näiden pohjatietojen kautta saatu kokonaiskäsitys Tennispalatsista auttaa ymmärtämään rakennuksen ainutkertaisuutta.

Avainsanat: *Arkkitehtuuri, Arkkitehtuurin historia, Tennispalatsi, Rakennushistoria, Käyttötarkoituksen muutos*

Sisällys

1.	Johdanto	1
2.	Suunnittelu ja rakentaminen	3
2.1	Autopalatsista Tennispalatsiksi	3
2.2	Esikuvat ja vaikutteet	7
2.3	Tyylipiirteet	10
2.4	Rakenne ja materiaalit	11
3.	Muutokset ja rapistuminen	13
3.1	Omistajat ja vuokralaiset	13
3.2	Ympäristön ja yhteiskunnan muutos	16
3.3	Muutokset rakennuksessa	18
4.	Rakennuksen uusi elämä	21
4.1	Vetovoimainen kulttuurirakennus	21
4.2	Korjausten vaiheet	23
4.3	Uudet tilat	25
5.	Yhteenveto ja johtopäätökset	30
	Lähteet	33

1. Johdanto

Tennispalatsi on Helsingin Kamppiin 1930-luvun lopulla rakennettu autojen säilytys- ja huoltorakennus. Rakennus sai alkunsa Helsingin olympialaisten luoman tarpeen takia. Lisäksi ylimpään kerrokseen rakennettiin tenniskenttiä ja keilaratoja, jotka palvelivat olympialaisten kisapaikkoina. Tennispalatsilla on ollut vaiheikas historia. Rakennus, jonka piti olla väliaikainen, on saanut kuitenkin ajan saatossa tärkeän roolin Helsingin keskustassa.

Tässä kandidaatin työssä tutkin Tennispalatsin historian vaihteita sekä erilaisia muutoksia, joita rakennukseen on tehty eri käyttäjien ja käyttötarkoitusten muutosten seurauksena. Tavoitteena on saada kokonaiskäsitys siitä, millaisia käyttötarkoituksia rakennuksella on ollut ja miten se on koettu osana kaupunkia. Suurena kysymyksenä on, miten eri käyttäjät ja omistajat ovat muokanneet rakennusta ja kuinka purku-uhan alla ollut rakennus on muuttunut merkittäväksi kulttuurirakennukseksi.

Työ koostuu Tennispalatsin varhaisemmasta historiasta, jossa käsittelen alkuperäistä rakennusta, sen rakenteita, vuokralaisia, omistajia sekä siihen tehtyjä muutoksia. Toisena osana on 1990-luvulla tehty suurempi peruskorjaus. Tässä osassa käyn läpi suunnitelmia sekä toteutuneita tiloja. Lopussa kootaan yhteen keskeisimmät kohdat käyttötarkoituksen muutoksista ja niiden vaikutuksesta rakennukseen ja sen ympäristöön.

Pohjatietoina on käytetty Tommi Lindhin diplomityötä vuodelta 1993, Lindhin tekemää rakennushistoriaselvitystä vuodelta 1997 sekä Päivi Väisäsen lisensiaatintyötä vuodelta 2002. Näiden pohjatietojen kautta saatu kokonaiskäsitys Tennispalatsista auttaa ymmärtämään rakennuksen ainutkertaisuutta.

2. Tennispalatsi on arkkitehtuuriltaan funktionalistista tyyliä ja rakennus toimi alunperin autojen säilytys- ja huoltorakennuksena.

2. Suunnittelu ja rakentaminen

2.1 Autopalatsista Tennispalatsiksi

Kampin kaupunginosaa määrittä pitkään 1830-luvulla rakennettu Turun kasarmi, joka sijoittui nykyisen Lasipalatsin kohdalle. Loput Kampista oli kasarmin harjoituskenttää ja parakkeja. Kasarmi tuhoutui pahoin vuoden 1918 tapahtumien aikana, ja rauniot säilyivät osittain paikallaan aina vuoteen 1935 saakka. Haastetta alueen kehittämiseksi toi myös sen sijainti kahden kaupunginosan raja-alueella. Ensinnäkin alue oli osa Töölön vuoden 1906 asemakaavaa, jonka Lars Sonck ja Gustaf Nyström olivat piirtäneet pääosin asuinalueeksi. Asemakaavaan tehtiin kuitenkin myöhemmin muutoksia sen eteläosien osalta, jonne sijoitettiin useita oppilaitoksia ja kulttuurirakennuksia. Toisaalta alue oli osa vanhempaa ruutukaava-aluetta, jonka J. A. Ehrenström oli laatinut vuonna 1814. Kampin pohjois- ja länsiosat pysyivät pitkään kaupungin laita-alueina, jonne muutti paljon etenkin työläisiä. Tilanne muuttui vasta Kallion ja Sörnäisten muodostuessa työläisten kaupunginosaksi 1870-luvulla.

Suomessa oli määrä järjestää vuoden 1940 kesäolympialaiset, jotka siirtyivät toisen maailmansodan seurauksena vuoteen 1952. Olympialaisilla perusteltiin koko Helsingin ilmeen kohentamista, mistä seurasi useita rakennushankkeita palvelemaan kilpailu-, majoitus- ja huoltorakennuksina. Näistä merkittävimpiä yksittäisiä rakennuksia ovat Helsingin Olympiastadion, Ruskeasuon ratsastushalli, Töölön kisahalli ja Uimastadion. Yksittäisten rakennusten lisäksi rakentui myös isompia kokonaisuuksia, kuten Olympiakylä, Kisakylä sekä Otaniemi palvelemaan majoitustarpeita.

3. Helsingin kaupungin opaskartta vuodelta 1900. Kampin kaupunginosa näkyy kartassa selkeästi kaupungin reuna-alueena. Tennispalatsi rakennettiin entisen Turun kasarmin harjoituskentän 1930-luvun lopulla..

Suuren mittaluokan kisat vaativat paljon myös huoltotiloja, mitä varten suunniteltiin Kampin kaupunginosaan autojen säilytys ja huoltorakennus, Autopalatsi. Rakennushanke sai alkunsa vuonna 1936 Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksestä vuokrata Autopalatsi Oy:lle 6610 m² maata Kampin kaupunginosasata korttelista nro 215a. Tontille oli määrä rakentaa autohalli, joka sai vuokrasopimuksen mukaan olla kaksi kerrosta korkea. Tontista tuli jättää rakentamatta 7,5 metrin levyinen vyöhyke Eteläisen Rautatienkadun puolelta. Vuonna 1937 vuokrasopimusta muutettiin. Rakennukseen sai uuden vuokrasopimuksen mukaan sijoittaa myös konttori- ja liikehuoneistoja sekä rakentaa kolmannen kerroksen neljää tenniskenttää sekä keilaratoja varten. Näin kokonaisuudessa oli mukana sekä olympialaisten kannalta tärkeät autojen huolto- ja säilytystilat että urheilukilpailujen toimintapaikkoja. Tämän takia rakennus tunnettaaan nimellä Tennispalatsi, Autopalatsin sijaan. (Lindh 1993: s.8) Urheilu ja etenkin tennis otti vahvan roolin rakennuksessa, ja Verkkopallосуојat Oy:stä tuli lopulta rakennuksen pitkäaikaisin vuokralainen, joka toimi rakennuksessa aina vuoteen 1997.

Tennispalatsin suunnittelijaksi valittiin nuori arkkitehtiylöppilas Helge Lundström ja rakennesuunnittelijaksi diplomi-insinööri Magnus Malmberg. Lundström teki uransa pääosin asuinrakennusten parissa, ja Tennispalatsi jäi hänen ainoaksi julkiseksi rakennukseksi. Hänen tuotantoaan on löydettävissä niin Taka-Töölöstä, Meilahdesta kuin Ruskeasuolta. Lundströmin suunnittelemat asuinrakennukset ovat merkittävä osa helsinkiläistä katukuvaa. Ne edustivat aluksi klassismia ja myöhemmin töölöläisfunktionalismia.

Rakennesuunnittelija ja professori Magnus Malmberg on tunnettu Alvar Aallon suunnittelemien rakennusten rakennesuunnittelijana. Hän oli mukana muun muassa Teknillisen korkeakoulun päärakennuksen sekä Finlandia-talon suunnittelussa. Malmberg perusti oman insinööritoimiston vuonna 1935, se on toiminnassa yhä edelleen, nykyisin osana Ramboll-yhtiötä.

4. Tennispalatsi ja Autotalo kuvattuna Kampin kentältä. Kuva on vuodelta 1958, jolloin uusi Autotalo oli juuri valmistunut.

5. Kampi vuodelta 1963. Kaupunginosa oli vielä vahvasti kaupungin reuna-aluetta. Kuvassa keskellä näkyvät kaasulaitoksen kaasukello vasemmalla sekä Autotalo oikealla. Rakennusten takaa pilkistää pala Tennispalatsin kaarikattoa.

2.2 Esikuvat ja vaikutteet

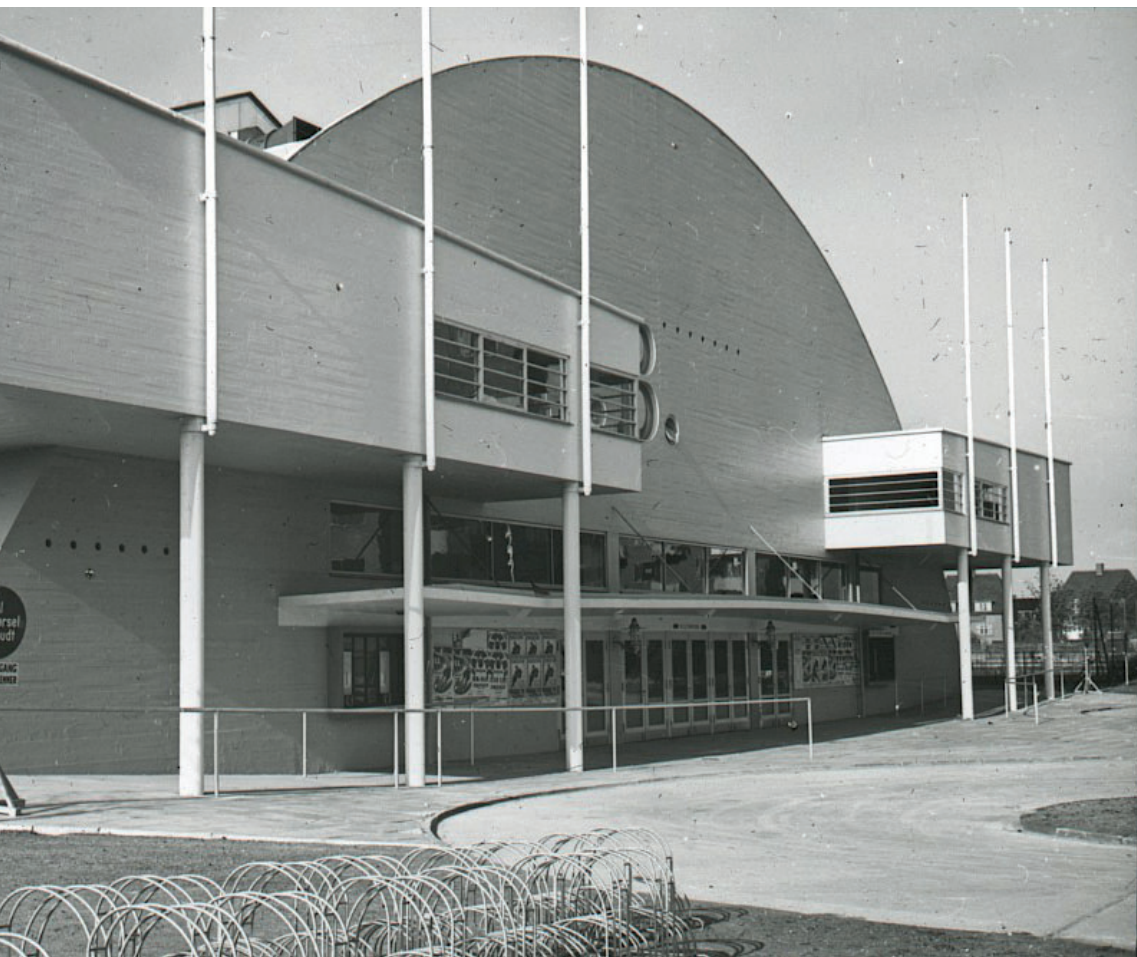
Tennispalatsia suunnitellessaan Lundström oli varmasti tutustunut saman aikakauden vastaaviin rakennuksiin Suomessa ja ulkomailla. Suomessa esikuvana toimi Westendin tennishalli, joka oli Jarl Eklundin suunnittelema ja valmistui vain muutamaa vuotta aiemmin vuonna 1935. Westendin tennishalli edustaa Tennispalatsin tavoin funktionalistista muotokieltä. Rakennukset olivat massoiltaan hyvin samankaltaiset. Tennispalatsi on kuin kaksi Westendin tennishallia peräkkäin. (Lindh 1993: s.12)

Tommi Lindh (1993) mainitsee diplomityössään Lundströmin vierailleen Kööpenhaminassa tutustumassa siksäläiseen tennishalliin. Kööpenhaminan tennishallilla on siis mitä luultavimmin ollut vaikutusta Lundströmin suunnitelmaan. Samankaltainen kaarihalli rakennettiin myös Tukholmaan, jossa se vihittiin käyttöön tammikuussa 1937. Tennispalatsi valmistui vuotta myöhemmin, vuonna 1938, ja vihittiin käyttöön tenniksen skandinaavisten mestaruuskisojen yhteydessä.

Tennispalatsin kaltaisia hallirakennuksia rakennettiin useita Helsingin olympialaisia varten, esimerkiksi Helsingin messuhalli vuonna 1935 (Hytönen ja Luukkonen) sekä Ruskeasuon ratsastushalli 1940 (Martti Välikangas). Rakennuksista messuhalli toimi varmasti inspiraationa Lundströmin pari vuotta myöhemmin valmistuneelle Tennispalatsille. (Lindh 1993: s.12) Messuhallissa on Tennispalatsin tapaan muutaman kerroksen korkuinen jalusta-osa, jonka päälle asettuvat suuret kaarihallit. Myös funktionalismin tyylipiirteet ovat keskeinen osa kumpaakin rakennusta.

6. Kööpenhaminassa sijaitseva K. B. Hallen toimi todennäköisesti Tennispalatsin esikuva-
na.

7. Tennispalatsilla ja vuonna 1935 valmis-
tuneella Helsingin messuhallilla on paljon
samankaltaisia piirteitä.

8. Tennispalatsin julkisivu Salomonkadun suuntaan vuonna 1938.

2.3 Tyylipiirteet

Tennispalatsin arkkitehtuurin kannalta on mielenkiintoista huomata, etteivät alkuperäiset piirustukset ja toteutunut rakennus täysin vastaa toisiaan. Syynä tähän voidaan pitää arkkitehdin jäämistä pois kesken rakennushankkeen. Pitkälti tästä johtuen tehtiin alkuperäiseen suunnitelmaan muutamia sellaisia muutoksia, jotka vaikuttivat rakennuksen ulkoiseen ilmeeseen.

Alkuperäisissä piirustuksissa kaarikatto on toteutunutta huomattavasti matalampi. Lisäksi ikkunat ovat suunnitelmassa funktionalismin tyyliin nauhamaiset, ja päädyn kaari-ikkunoiden horisontaalinen jako on toteutunutta harvempi. Suunnitelmas- sa ei myöskään näy juuri lainkaan pystysuuntaisia linjoja, vaan rakennuksessa korostuvat vaakasuuntaiset linjat, jotka tekevät siitä linjakkaan näköisen. Linjakkaan ulkomuodon vastaparina on toteutunutta huomattavasti korkeampi savupiippu, joka luo kontrastin horisontaalisille linjoille. (Lindh 1993: s.9)

Tyylisuunnaltaan Tennispalatsi edustaa funktionalismia. Ikkunajako ja tarkka symmetria sekä harkitut pystylinjat muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden. Valkoinen rapattu pinta ja yksinkertainen detaljointi ovat tyylistuunnalle ominaisia ja toteutuvat rakennuksessa, muutamia rakennusvaiheen muutoksia lukuunottamatta.

Tilat jakautuivat alunperin niin, että ensimmäisessä kerroksessa ikkunaton autohalli sijoittui rakennusmassan keskelle, jonne oli kulkuyhteys sekä Salomonkadulta että Eteläiseltä Rautatienkadulta. Tila avautui kadulle suurin ajo-ovin, ja molemmissa päissä olivat ajorampit toiseen kerrokseen. Fredrikinkadulle avautui joukko pieniä liiketiloja, kahviloita ja myymälöitä. Autohuoltotiloja oli sijoitettu Jaakonkadun puoleiselle sivulle ja Eteläisen Rautatienkadun laidalla sijaitsi huoltoasema.

Toinen kerros muodostui suuresta rakennuksen keskellä olevasta autohallista, johon oli ajoyhteys ensimmäisestä kerroksesta. Lisäksi rakennuksen sivuille sijoittuivat toimistotilat, jotka aukesivat nauhaikkunoin kadulle. Kolmas kerros erosi kahdesta edellisestä kerroksesta, sillä sinne sijoittuivat neljä tenniskenttää, kahdeksan keilarataa sekä näiden toimintojen vaatimat pukuhuone- ja peseytymistilat. Tiloihin sijoittui myös kahvila, joka oli alunperin Fredrikinkadun ja Eteläisen Rautatienkadun kulmassa mutta siirrettiin myöhemmin osaksi urheilutilojen aulaa. (Lindh 1993: s.10-11)

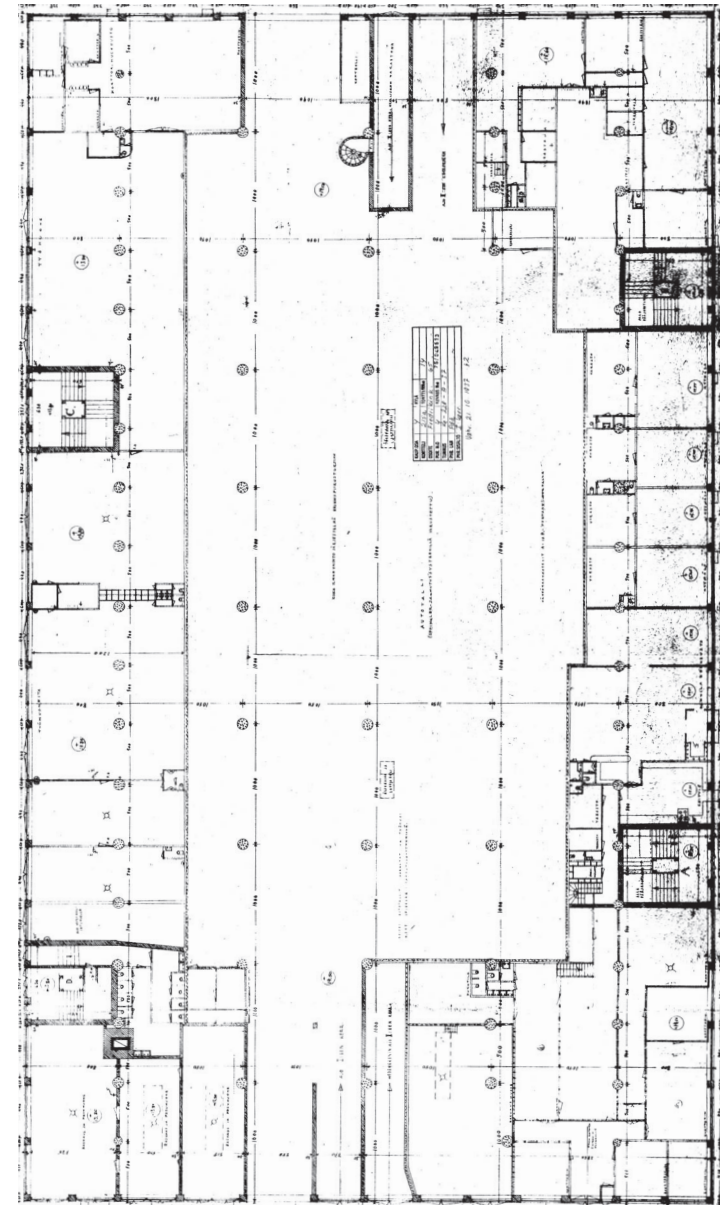
2.4 Rakenne ja materiaalit

Rakennuksessa on käytetty edistyksellistä betonitekniikkaa. Lindhin (1993) mukaan Malmbergin rakennelaskelmien joukosta on löydetty Hufvudstadsbladetin lehtileike vuodelta 1937 Kööpenhaminan tennishalli-projektista. (Lindh 1993: s.12) Kuten edellä todettiin, Kööpenhaminan tennishalli muistuttaa ulkonäöltään Tennispalatsia, etenkin kaarevan katon osalta. Mitä luultavimmin Malmberg on tutustunut tanskalaisen esikuvan tekniisiin ratkaisuihin Tennispalatsin rakennussuunnitelmaa tehdessä.

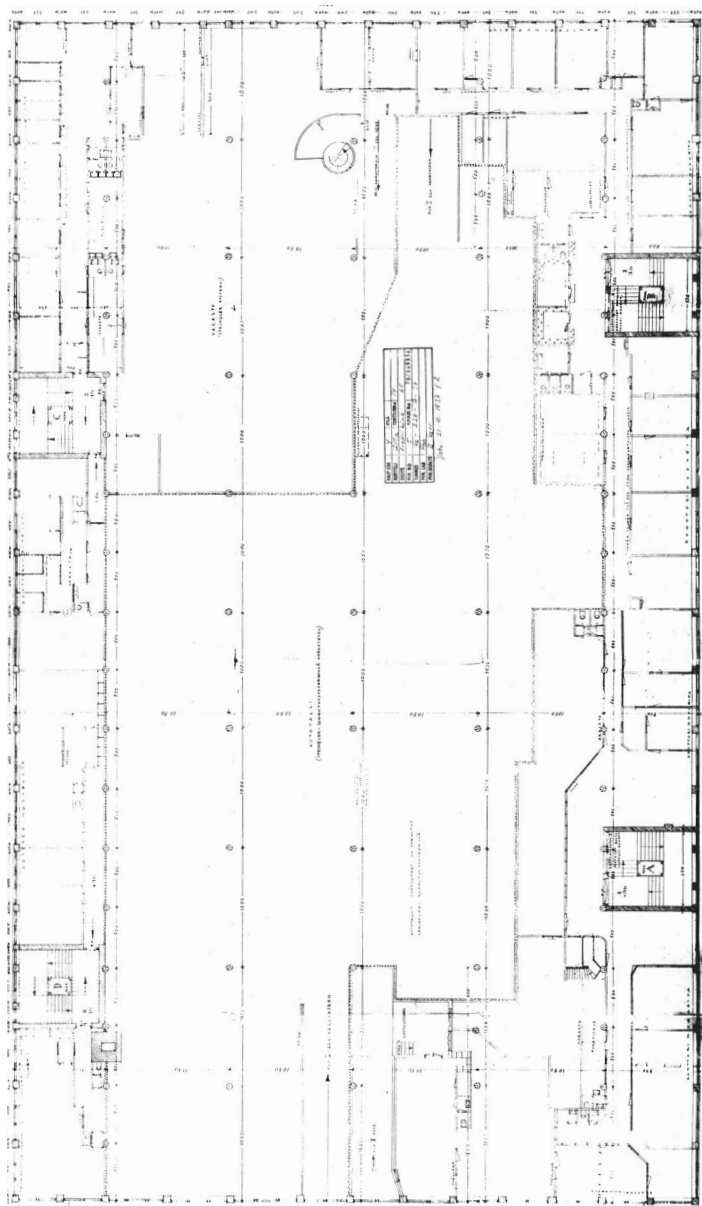
Pystysuunnassa kantavana rakenteena Tennispalatsissa on pilarijärjestelmä, joka muodostuu viidestä rivistä teräsbetonipalkkeja sekä ulkoseinistä, jotka toimivat samalla talon jäykistävänä rakenteena. Ulkoseinien sisäosassa on kantavia teräsbetonipalkkeja, ja ulkopuoli on kahitiiltä. Rakenteen välissä on koksikuonaa eristeenä. Ulkoseinien rakenne mahdollistaa suuret aukot julkisivuissa. Pilarit ovat leikkaukseltaan pyöreitä, ja niiden koko vaihtelee rakennuksen eri osissa. Vaakasuuntaisena kantavana rakenteena on ylälaattapalkisto ja reunaosissa kaksoislaattapalkisto. Autohallien osalta välipohjat mitoitettiin kestäämään autojen tuoma kuorma. (Lindh 1993: s.40-41)

Kattorakenne muodostuu viiden metrin välein sijoitetuista teräsbetonikaarista. Vesikatto rakentuu insuliittilevystä sekä kaksinkertaisesta laudoituksesta, jonka välissä on eristeenä sahajauhoa. Laudoituksen päällä on mustaksi maalattu peltikatto. (Lindh 1993: s.42)

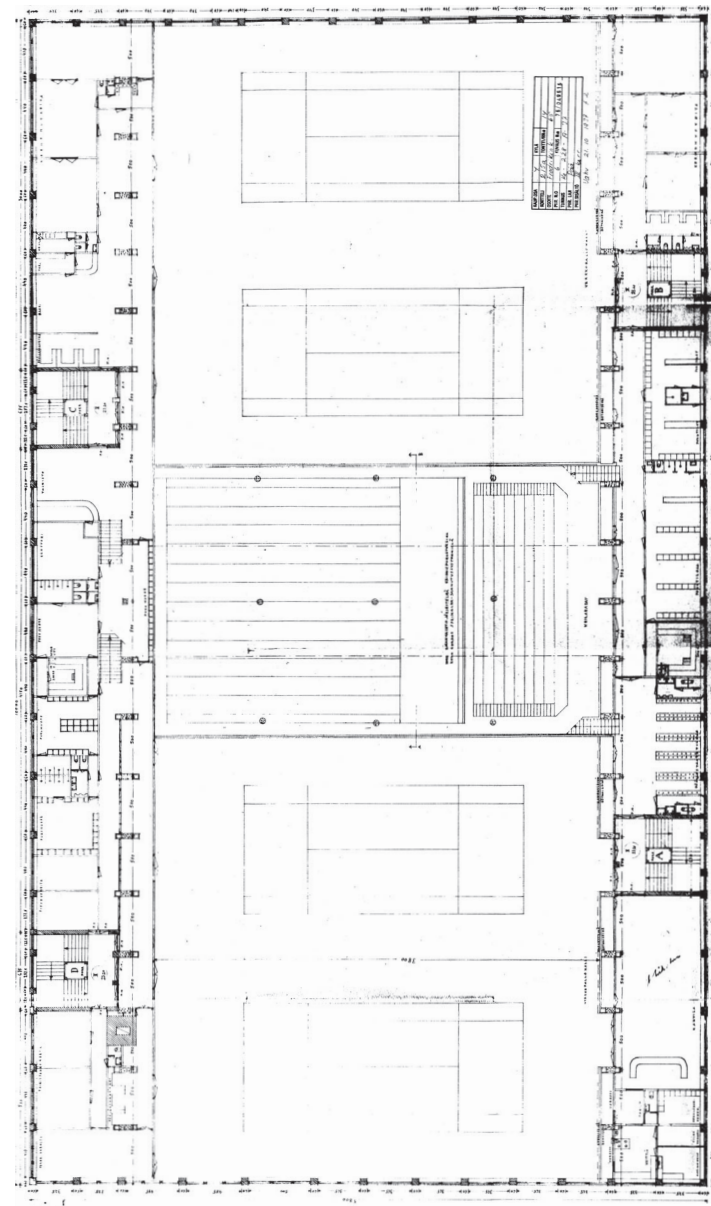
Julkisivujen tiiliverhous on rapattu kalkkisementtirappauslaastilla ja maalattu valkoiseksi. Ikkunoissa on yksinkertaiset metallipuitteet. Ulko-ovet ovat pääosin puurakenteisia lasiovia.

9. Tennispalatsin 1. kerros. (Ei mittakaavassa)

10. Tennispalatsin 2. kerros. (Ei mittakaavassa)

11. Tennispalatsin 3. kerros. (Ei mittakaavassa)

3. Muutokset ja rapistuminen

3.1 Omistajat ja vuokralaiset

Tennispalatsin kiinteistön omistajuus on vaihtunut vuosien varrella useasti, joten rakennuksen luonne ja käyttötarkoitus ovat muuttuneet ajan saatossa. Tennispalatsin ensimmäinen omistaja ja rakennushankkeen käynnistäjä oli Autopalatsi Oy. Yhtiö teki kuitenkin konkurssin jo vuosi rakennuksen valmistumisen jälkeen, mistä seurasi pakkohuutokauppa kesäkuussa 1939. Rakennuksen osti Göran Ehrnrooth, joka perusti Auto- ja Tennistalo Oy -nimisen yhtiön hallinnoimaan rakennusta ja sen toimintaa. (Lindh 1993, s. 16) Auto- ja Tennistalo Oy:n omistuksessa rakennuksen käyttö ja toiminta vakiintuivat (Lindh 1993, s.13).

Alkuperäiset vuokralaiset olivat pääosin autoalan toimijoita, kuten Kuluttajien autotarvike Oy, Voimavaunu Oy, Helsingin Auto-opisto, Trustivapaa Bensiini Oy (myöhemmin Teboil) sekä Kuorma-autojen tilauskeskus. Näiden autoiluun liittyvien yritysten lisäksi Tennispalatsissa toimivat ensimmäisistä vuosista lähtien myös Philips Oy, Sähkö Oy Hedengren sekä Verkkopallonsuojat Oy. Päävuokralaisten lisäksi Fredrikinkadun varrella olevissa pienissä liiketiloissa on vuosien varrella toiminut useita eri toimijoita, joista ei ole tarkkoja tietoja.

Vuonna 1947 Helsingin kaupunki jatkoi tontin vuokrasopimusta Auto- ja Tennistalo Oy:n kanssa kymmenellä vuodella. Vuonna 1955 yhtiön omistajuus vaihtui, ja omistajaksi tuli S. P. J. Keinänen. Uuden johtajan alaisuudessa yhtiö meni konkurssiin puolessa vuodessa. Epäselvien omistussuhteiden jälkeen rakennus huutokaupattiin vuoden 1957 aikana, ja omistajaksi tuli hetkellisesti Helsingin Tennissäätio. Säätiö joutui kuitenkin luopumaan

12. Tenniksen nelinpeli-ottelu Tennispalatsissa vuonna 1938.

13. Rengastalo Oy:n näyteikkuna vuonna 1939. Rengastalo Oy muutti Tennispalatsista vuonna 1951.

rakennuksesta ja myymään sen Helsingin kaupungille, sillä kaupunki ei suostunut jatkamaan tontin vuokrasopimusta. (Lindh 1993, s. 17)

Helsingin kaupungista tuli Tennispalatsin omistaja 1.1.1958. Tilat jakautuivat niin, että liiketilat olivat kiinteistölautakunnan ja urheilutilat urheilu- ja ulkoilulautakunnan alaisuudessa. Omistajan vaihdoksen myötä rakennukseen tuli myös uusia vuokralaisia. Veho Oy muutti aivan Tennispalatsin naapuriin samana vuonna valmistuneeseen Autotaloon. Veho Oy:ltä vapautuneisiin tiloihin muutti Postitulli, ja Helsingin kaupungin rakennusvirasto sai toimistotiloja kaikista kolmesta kerroksesta. (Lindh 1993, s.17) Uutena vuokralaisena Tennispalatsiin tuli myös Matkahuolto, joka solmi kaupungin kanssa vuokrasopimuksen vuonna 1958. Matkahuollolla oli Tennispalatsissa muun muassa asematarvikkevarasto ja toimistotiloja. Sijainti oli otollinen, sillä Helsingin linja-autoasema sijaitsi aivan Tennispalatsin läheisyydessä, entisessä Turun kasarmien talousrakennuksessa. (Lindh 1993, s.23)

Helsingin kaupungin omistuksessa vuokrasuhteet lyhenivät, mikä hankaloitti vuokralaisten toimintaa. Muun muassa vuonna 1960 toimintansa aloittanut Tennispalatsin Anttila joutui vuonna 1988 muuttamaan viereiseen Graniittitaloon lyhyiden vuokrasopimusten ja jatkuvan vuokrien noston seurauksena.

Vuokralaisista pisimpään Tennispalatsissa toimivat Verkkopallo-suojat Oy sekä Trustivapaa Bensiini Oy (myöhemmin Teboil). Molemmat alkuperäiset vuokralaiset lähtivät Tennispalatsista vasta vuoden 1997 aikana, kun rakennuksen perusteellinen korjaustyö alkoi.

14. Tennispalatsin lippukassa vuonna 1938.

15. Sähkö-Oy Hedengren Elektriskt Ab:n työntekijöitä Tennispalatsissa vuonna 1943.

3.2 Ympäristön ja yhteiskunnan muutos

Tennispalatsi oli alun alkaenkin rakennettu paikkaan, jonka luonne ja käyttötarkoitus olivat epäselviä. Sijainti kahden kaupunginosan välisellä alueella, jota rajaa pohjoisessa syvä rautatiekuilu ja etelässä epämääräisellä käytöllä ollut aukio, ei helpottanut rakennuksen käyttötarkoituksen ja identiteetin muodostumista. Alue oli myös pitkään suhteellisen etäällä kävelykeskustasta. Vaikka Tennispalatsi oli osa kantakaupunkia, oli sen sijainti silti syrjäinen.

Kun Tennispalatsia suunniteltiin 1930-luvulla, oli autoilun tilanne Helsingissä hyvin erilainen verrattuna esimerkiksi 1970-1990-lukujen tilanteeseen. Tennispalatsin rakentamista perusteltiin aikanaan muun muassa tuntuvalle autotallipulalla kantakaupungissa. (Lindh 1993, s.8) Autoilu oli tuolloin vasta yleistymässä Suomessa, joten uudelle suurhallille oli tarvetta. 1900-luvun alkupuolella autoilu oli mahdollista vain harvoille, ja sitä pidettiin vaurauden merkinä. Samaan aikaan autoilukulttuurin kanssa modernistinen ajattelutapa ja kulttuuri tekivät tuloaan Suomeen. Autoilun lisäksi ihailun kohteina olivat muun muassa muoti, teknologia ja viihde. Tästä syystä Tennispalatsilla oli erityinen rooli 1930-luvun Helsingissä modernina autotalona.

Ajan kuluessa on ihmisten suhtautuminen autoiluun arkipäiväistyi. 1980- ja 1990-luvuilla autoilua ei nähty enää vaurauden merkinä vaan osana arkipäiväistä toimintaa. Oli siis sanomatta-kin selvää, että autoiluun keskittyvän rakennuksen rooli muuttui. Sijainti hyvällä paikalla kävelykeskustan tuntumassa ja arkipäiväinen autojen huolto eivät tuntuneet luonteelta yhtälöitä. Tämä

tilanne tiedostettiin pitkään ja siksi Kampin alueen kaavoituksessa Tennispalatsi oli pitkään merkittynä väliaikaiseksi rakennukseksi.

Kampin aluetta on kaavoitettu monessa vaiheessa ja ympäristö on vuosikymmenten aikana muotoutunut vähitellen yhtenäisemmäksi. Esimerkiksi Tennispalatsin viereen Jaakonkatu 3:een vuonna 1988 valmistunut Graniittitalo yhdisti Tennispalatsin osaksi kävelykeskustaa. Toisaalta Anttilan samanaikainen muutto Graniittitaloon jätti paljon Tennispalatsin tiloja tyhjiksi. (Lindh 1993, s.38)

Tennispalatsista säilyttämisestä ja purkamisesta puhuttiin 1980- ja 1990-luvuilla paljon. Kaupungin eri elimissä oli erilaisia näkemyksiä rakennuksen tulevaisuudesta. Kiinteistövirasto oli ollut purkamisen kannalla, kaupunkisuunnitteluvirasto ei linjannut asiaa selvästi, ja rakennusvirasto halusi säilyttää rakennuksen (Lindh 1993, s.37). Kaupunki totesi tontin arvokkaaksi mutta ei nähnyt Tennispalatsia rakennuksena yhtä merkittävänä. Tämän takia kaupunki kävi keskusteluja muun muassa Wärtsilän Meriteollisuus Oy:n kanssa ja päätti, että tontille tulisi Wärtsilän toimistotalo ja kellarikerrokseen linja-autoasema. Taloustilanne muutti kuitenkin tilannetta, eivätkä suunnitelmat edenneet pidemmälle. Tennispalatsi nähtiin yhä tuottamattomana rakennuksena, mikä johtui pitkälti tyhjillään olevista tiloista, joita huonot vuokrasuhteet olivat aiheuttaneet.

16. Graniittitalo valmistui vuonna 1988 Tennispalatsin viereen. Kuva on vuodelta 2005, jolloin Kampin kauppakeskuksen rakentaminen oli jo aloitettu.

3.3 Muutokset rakennuksessa

Ennen vuonna 1997 alkaneita mittavia korjaus- ja muutostöitä oli Tennispalatsi kokenut vuosien varrella pienempiä muutoksia sekä käyttäjien toimesta että tulipalojen aiheuttamien vahinkojen korjausten seurauksena. Myös toiminnan muuttuminen aikaansai muutoksia rakennuksen sisäisissä tilaratkaisuissa.

Valmiissa rakennuksessa todettiin jo alkuvaiheessa rakenteellinen ongelma. Katto vuosi pahasti, sillä sen kaltevuus oli liian loiva, ja vastakaltevuudet puuttuivat läpivientien takaa. Tässä tilassa rakennus säilyi silti vuoteen 1947 saakka, jolloin kattoon tehtiin muutostöitä. Tasakatto-osuudet muutettiin pulpettikatoiksi, mikä vaikutti päätyjulkisivujen ilmeeseen ja mittasuhteisiin. (Väisänen 2002, s. 60) Lisäksi räystäskourut poistettiin päätyjulkisivuilta, sillä ne olivat rapauttaneet. Kaikki vesi ohjattiin muutostöiden jälkeen Fredrikinkadun ja Jaakonkadun puoleisten julkisivujen suuntaan. (Lindh 1993, s.42) Vaikka päätyjulkisivut pysyivät muutosten jälkeen paremmassa kunnossa, oli päätyjen ilme muuttunut merkittävästi. Ne eivät olleet enää funktionalistisen linjakkaita, vaan niistä näkyi puhtaasti käytännöllinen ratkaisu. Kattoon tehty muokkaukset palautettiin ennalleen vuoden 1997 korjaustöiden yhteydessä.

Trustivapaa Bensiini Oy:n ja Suomen Petrooli Oy:n huoltoasema Tennispalatsin pohjoispäädyssä oli toiminnassa vuodesta 1938 alkaen. Toiminta kuitenkin laajeni, ja yhtiö sai myöhemmin käyttöönsä linja- ja kuorma-autoille tarkoitettuja huoltohalleja Jaakonkadun puolelta. Myöhemmin Trustivapaa Bensiini Oy rakennutti pääkonttorinsa Tennispalatsin kolmanteen kerrokseen,

jossa sen toimistohuoneet saivat valoa tennishallien väliin sijoituvasta kattolyhdystä. (Lindh 1993, s.21)

Vuonna 1958 Tennispalatsin omistajaksi tullut Helsingin kaupunki oli piittaamaton rakennuksen huoltotoimenpiteistä, minkä takia vuokralaiset tekivät peruskorjaustöitä omalla kustannuksellaan. Näin ollen jatkuvasti vuokralla olleet tilat säilyivät paremmin, ja kaupungin hallinnoimat tilat rapistuivat. Syynä huonoon kunnossapitoon voidaan kuitenkin pitää alueen epäselvää kaavoitustilannetta. Tennispalatsin katsottiin olevan väliaikainen rakennus samalla tavalla kuin Lasipalatsi ja vanha Forum. (Lindh 1993, s.17) Väliaikaisuus heijastui myös vaihtelevassa purkamisen ja säilyttämisen ympärillä käytyyn keskusteluun.

Mielenkiintoista rakennuksen korjaus- ja kunnostustöissä oli niiden lankeaminen vuokralaisten harteille. Koska omistaja ei kunnostanut tiloja, kunnostettiin rakennusta eriaikaisin pienemmin toimenpitein. Hyvänä esimerkkinä tästä on Helsingin Verkkopallosuojat Oy:n tekemät kunnostustyöt. Etenkin Helsingin kaupungin omistuksessa vuokrasopimukset olivat lyhyitä, joten kunnostustöitä tehtiin vasta vuokrasuhteiden varmistuttua tai suurempien urheilukilpailujen lähestyessä.

Ennen vuoden 1952 Helsingin Olympialaisia tennishalleissa tehtiin pienehköjä pintaremontteja. 1950-luvulla myös muut urheilutoimijat kiinnostuivat Tennispalatsin tiloista osittain Olympialaisten tuoman huomion seurauksena. Vuonna 1958 Helsingin Verkkopallosuojat Oy sai kuitenkin vakiinnutettua tilat tenniksen

17. Tennispalatsi 1960-luvulla. Rakennuksesta erottuu selkeästi osittain tummunut ja kulunut julkisivurappaus.

käyttöön ja solmi uuden viisivuotisen vuokrasopimuksen Helsingin kaupungin kanssa. Tästä alkoi useiden pienempien korjaustöiden sarja. Aluksi kunnostettiin pelikenttien pinnat höyläämällä ja maalaamalla. Vuonna 1960 kunnostettiin saunatilat ja niiden ilmastointi. Vuotta myöhemmin tulipalo tuhosi kuitenkin saunojen sisustuksen, ja se jouduttiin korjaamaan. (Lindh, 1997, s.34-35)

Vuonna 1963 vuokrasopimusta jatkettiin viidellä vuodella, mistä seurasivat pukuhuone- ja suihkutilojen sekä oleskeluaulan kunnostustyöt. Vuotta myöhemmin tennistilojen yhteydessä sijainnut kerhohuoneisto kunnostettiin ja vuokrattiin. Lisäksi kunnostuksen yhteydessä tilan sisustus uusittiin. Jälleen vuonna 1973 uusitun viisivuotisen vuokrasopimuksen jälkeen tehtiin pelikentille mittavia kunnostustöitä. Kenttien pinta päällystettiin Boltex-neulehuopamatolla. (Lindh, 1997, s.35) Kunnostustyöt ja vuokrasopimukset ovat olleet kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Tästä on aiheutunut myös se, ettei rakennuksen kunnostusta ole tehty yhtenäisesti, vaan kulloinenkin vuokralainen ja tilanne on aiheuttanut erilaisia ratkaisuja tiloihin. Syyskuussa 1977 Tennispalatsissa tapahtui tulipalo, joka vaurioitti lähinnä tennishallien välistä tilaa, jonka katto jouduttiin uusimaan. Samassa yhteydessä Anttilassa tapahtui vesivahinko ja osaan teräsbetonirakenteista tuli rapaumaa ja ruostetta. (Lindh 1997, s.35)

Ainoita yhtenäisiä kunnostustöitä vuoden 1947 kattomuutosten lisäksi olivat vuoden 1994 kunnostustyöt. Silloin Tennispalatsin rappaus uusittiin ja ikkunat korjattiin. Tähän syynä oli kaupunginvaltuuston myöntämä 5 miljoonan markkan määräraha rakennuksen korjaus- ja kunnostustöihin. Taustalla oli apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpelan siirtyminen Tennispalatsin säilyttämisen ja museohankkeen kannalle.

Korjaamisen lisäksi rakennuksessa on tapahtunut muutoksia, jotka liittyvät enemmän käytön muuttumiseen. Talon keskiosaan sijoittuneet ensimmäisen ja toisen kerroksen hallitilat olivat alunperin tarkoitettu autojen säilystys- ja huoltotiloiksi. Hallitiloja ympäröivät ensimmäisessä kerroksessa pienemmät kivijalkaliikkeet, jotka aukesivat suoraan kadulle. Nämä liiketilat valtasivat kuitenkin ajan saatossa tilaa myös isoista halleista, joihin rakennettiin kevyitä väliseiniä rajaamaan liiketiloja. (Lindh 1993, s.18) Toisaalta myös Anttila laajensi kesäisin toimintaansa alkuperäisen liiketilansa ulkopuolelle. Anttilalla oli camping- ja urheilutarvikemyyntinäyttelyitä kolmannen kerroksen tennishalleissa pelien siirtyessä ulkokentille kesäkauden ajaksi. (Lindh 1993, s.24) Yritys laajensi myös varastotilojaan autohalleihin.

4. Rakennuksen uusi elämä

4.1 Vetovoimainen kulttuurirakennus

Tennispalatsin kohtalosta oli käyty keskustelua jo pitkään ennen 1990-lukua ja purkaminen oli nostettu esiin useita kertoja. Rakennus nähtiin silti tärkeänä osana Kampin aluetta, ja sen sijainti tarjosi paljon mahdollisuuksia. Tennispalatsi oli kuitenkin päätynyt vuosien varrella huonoon kuntoon, ja terveystarve oli kieltänyt pimeiden hallitilojen käytön työskentelytiloina. (Väisänen 2002, 35) Kuitenkin Tennispalatsi on saanut vuonna 1999 voimaan astuneessa asemakaavassa merkinnän sr-2, eli rakennus on kaupunkikuvallisesti suojeltu.

Haasteena oli löytää tiloille käyttötarkoitus, joka soveltuisi kookkaaseen rakennukseen sekä olisi toiminnaltaan kannattavaa. Vuonna 1993 Tommi Lindh teki diplomityön aiheenaan Tennispalatsi - rakennushistoria sekä korjaus- ja käyttösuunnitelma. Diplomityössään Lindh taustoittaa rakennuksen historiaa perusteellisesti ja esittelee rakennuksen tilojen soveltuvuutta etnografian museoksi, joka samalla täydentäisi keskustan museokokonaisuutta. (Lindh 1993, s.49)

Lindhin suunnitelma perustuu Tennispalatsin huolelliseen historian tutkimiseen sekä rakennuksen ominaisuuksien analysointiin. Periaatteena on selvästi ollut Tennispalatsin hyötykäytön sen hetkessä muodossa, ilman suuria rakenteisiin tai arkkitehtuuriin vaikuttavia muutoksia. Toiminnot olisi jaoteltu niin, että ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa olisi etnografinen museo. Hämärät sisätilat soveltuisivat hyvin museon tiloiksi, joissa suoraa luonnonvaloa ei tarvita. Vaihtelua museon vieraille luotaisiin kerrosten erilaisilla luonteella. Alempi kerros muodostuisi pie-

nempien huoneiden sarjoista, kun taas toinen kerros olisi avointa tilaa, joka mahdollistaisi esimerkiksi kylämiljöiden rekonstruktiot. Fredrikinkadun puolen pienet liiketilat, joita oli ajan saatossa yhdistetty isommiksi kokonaisuuksiksi, palautettaisiin ennalleen. Kolmannessa kerroksessa toimisi yhä Lindhin suunnitelmassa tenniskentät, mutta toimistot muutettaisiin yleisötiloiksi ja kahvilaksi. Kulku tenniskentille ja museoon tapahtuisi rakennuksen eri päistä, jotta toiminnot eivät häiritsisi toisiaan. (Lindh 1993, s. 50)

Helsingin kaupungilla oli jo ennen 1990-lukua ollut tavoitteissa löytää taidemuseolle tiloja lähempää Helsingin keskustaa. Meilahteen vuonna 1976 valmistunut museorakennus oli epäkäytännöllinen juuri etäisen sijaintinsa takia. Kuitenkin kaupungin haasteena oli löytää museotoimintaan soveltuvat tilat läheltä keskustaa. Vuosien varrella museon sijainniksi oli ehdotettu muun muassa Töölön raitiovaunuhallia, Lasipalatsia, Katajanokan makasiineja ja Yliopiston kasvitieteellistä puutarhaa ja sen tiloja. Mikään keskustelussa ollut tila ei tuntuvan soveltuvalta museolle, tilojen tai sijaintinsa puolesta. (Väisänen 2002, s. 62)

Kansallismuseon korjauksen alettua tuli ajankohtaiseksi miettiä Kansojen museon erottamista omaksi museokseen. Looginen sijoituspaikka Kansojen museolle oli tietenkin Tennispalatsi, jota Lindh oli diplomityössään ehdottanut etnografiseksi museoksi. Niin kaupunki lähti aktiivisesti ajamaan niin sanottua Museo-palatsi-hanketta, jota varten tilattiin suunnitelma Käpy ja Simo Paavilaisen arkkitehtitoimistosta. Hanke kuitenkin pysähtyi, sillä kaupunki totesi niin museolle suunnatut tilat kuin kustannukset

liian suuriksi. (Väisänen 2002, s.62)

Uuden käänteen Tennispalatsin tulevaisuus sai, kun kaupunki tarjosi rakennuksen yhdysvaltalaiselle elokuvayhtiö Sandrew-Metronomelle, jonka tavoitteena oli aloittaa toiminta Helsingissä. Yhteistyö ei edennyt sen pidemmälle, mutta kaupunki sai ajatuksen elokuvatoiminnasta Tennispalatsin kiinteistössä. Rakennusta tarjottiin seuraavaksi Finnkinolle, joka oli aiemmin tutkinut mahdollisuuksia avata uuden elokuvateatterin Helsinkiin. Yhteistyö Finnkinon omistavan Rautakirja Oy:n kanssa lähti liikkeelle vuonna 1996, ja tiloihin alettiin suunnitella kokonaisuutta, joka pitäisi sisällään elokuvateatterin, museoita ja ravintoloita. Kaupunki antoi Rautakirja Oy:lle Tennispalatsin konseptin hallinnan, mikä tarkoitti käytännössä sitä, että Rautakirja Oy valitsi vuokralaiset ja hallinnoi kokonaisuutta. Yhteiseksi nimittäjäksi Tennispalatsissa toimiville tahoille muodostui termi entertainment. (Väisänen 2002, s.63)

Kun osapuolet sekä visio oli valittu, lähti projekti etenemään vauhdilla. Tarjouskilpailu Tennispalatsin suunnittelusta järjestettiin keväällä 1996. Hankkeen suunnittelijaksi ei kuitenkaan otettu halvimman tarjouksen tehnyttä Perko-Rautamäen toimistoa, vaan sen otti vastuulleen Arkkitehtitoimisto Nurmela-Raimoranta-Tasa. Museoviraston vaatimaa rakennushistoriaselvitystä tekemään palkattiin Tommi Lindh, jolla oli jo aiempaa kokemusta Tennispalatsista vuonna 1993 tekemänsä diplomityön kautta. (Väisänen 2002, s.63)

4.2 Korjausten vaiheet

Rakentamisen aikataulu oli erittäin kunnianhimoinen, ja siihen liittyi erityisesti vuokralaisten asettama paine saada tilat avattua vuoden 1998 joulusesonkiin. Urakkasopimus solmittiin kesällä 1997, ja hankkeen piti olla valmis puolitoista vuotta myöhemmin. Kunnianhimoinen tavoite ei kuitenkaan pitänyt, vaan hanke venyi erinäisten syiden takia, ja toiminta päästiin aloittamaan vasta alkuvuodesta 1999. (Väisänen 2002, s.63)

Päivi Väisänen avaa perusteellisesti hankkeen ongelmia, aikataulua, osapuolten toimintaa ja tavoitteita lisensiaatintyössään Rakennusten käyttötarkoituksen muutos - viisi korjaushanketta arkkitehdin näkökulmasta. Työstä käy hyvin esille hankkeen vaikeudet, mikä johtui projektin ainutlaatuisuudesta ja erittäin nopeasta aikataulusta. Osapuolten oli vaikea löytää yhteisymmärrystä siitä, mistä hankkeessa oli lopulta kyse. Rakennuttajakonsultti veti projektia omasta näkökulmastaan virkamiesperiaattein, painottaen kaupungin intressejä. Toisaalta Finnkinon palkkaama amerikkalainen konsultti tavoitteli Las Vegas henkistä elokuvamaailmaa. Arkkitehti toimi tässä välikätenä niin urakoitsijan, käyttäjien kuin kaupungin välillä ja koitti saada eri intressit sopimaan yhteen. Arkkitehti toimi pääsuunnittelijana, vaikka itse suunnittelun ohjaus oli sopimusten mukaan urakoitsijalla. Lopulta osapuolet löysivät yhteisymmärryksen, ja suurimmaksi ongelmaksi muodostui suunnittelun ja toteutuksen samanaikaisuus. (Väisänen 2002, s. 65.)

Aikataulu ajoi hankkeen tilanteeseen, jossa purkutyöt aloitettiin ennen rakennusluvan myöntämistä. Helsingin kaupungin rakennusvirasto oli palkannut Tommi Lindhin tekemään rakennushistoriallisen selvityksen. Lindh pääsi kuitenkin aloittamaan dokumentoinnin vasta helmikuussa 1997, jolloin purkutyöt olivat jo käynnissä. Tiloissa suoritettiin hätädokumentointia, mutta kaikkia tiloja ei saatu taltioitua. Yksi merkittävimmistä dokumentoimatta jääneistä tiloista on Philips Oy:n entinen pääkonttori, joka oli ollut yhä alkuperäisessä 1930-luvun ilmeessään. Rakennuksesta dokumentoitiin kaikki, mikä siitä oli jäljellä, jonka jälkeen selvitettiin, mitä tiloista oltiin jo purettu. Lisäksi arvokkaiden rakennusosien jatkosijoittamista ei myöskään oltu suunniteltu etukäteen eikä ehjänä purkamisesta oltu sovittu urakkasopimuksessa. Sopimusta saatiin kuitenkin muutettua ja arvokkaita ovia, ikkunoita ja kalusteita onnistuttiin säilyttämään tulevaa käyttöä varten. (Lindh 1997, s.4.)

Rakennetekniikan kannalta suurimpia haasteita oli rakennuksen tukeminen louhintatöiden aikana, kun maan alle lisättiin yksi kerros. Lisäksi isojen elokuvasalien kannalta säännöllinen pilari-rakenne oli ongelmallinen. Pilareita jouduttiin poistamaan, jotta salit saatiin avoimiksi. (Väisänen 2002, s. 70.)

4.3 Uudet tilat

Tennispalatsi avasi ovensa alkuvuodesta 1999. Se sisälsi yhteensä neljätoista elokuvasalia, runsaasti museotilaa, ravintoloita ja kahviloita sekä koko rakennuksen pituisen sisäkadun. Toiminta lähti liikkeelle vilkkaasti, ja ensimmäisen vuoden kävijätilastot kertovat toiminnan aktiivisuudesta. Helsingin kaupungin taidemuseossa kävi yhteensä 180 000 ihmistä ja Kulttuurien museossa 30 000 ihmistä. Samaan aikaan elokuvissa kävi yhteensä 1,2 miljoonaa ihmistä. Näiden lisäksi rakennuksessa vieraili suuri määrä satunnaisia ohikulkijoita.

Finnkinon tilat muodostavat suurimman osan rakennuksen tiloista. Elokuvasaleista kymmenen sijaitsee ensimmäisessä kerroksessa, jossa on myös lippukassa sekä erilaista ravintolatoimintaa. Finnkinolla on lisäksi yksi sali toisessa kerroksessa sekä kolme salia kolmannessa kerroksessa. Erikokoiset salit muodostavat Suomen suurimman elokuvateatterikokonaisuuden. Kokonaisuudesta on selkeästi havaittavissa ulkomaiset esikuvat ja Hollywood-henkisyys. Elokuvasalien vaatimukset ovatkin aiheuttaneet suurimmat muutokset rakennukseen.

Kulku museotiloihin on ohjattu Eteläisen Rautatienkadun puolelta. Alunperin tiloissa olivat Kansojen museo ja Helsingin kaupungin taidemuseo, nykyisellään vain jälkimmäinen. Museoiden tilat sijoittuvat toiseen ja kolmanteen kerrokseen. Toisessa kerroksessa sijaitsevat vaatetila ja lipputiski sekä pienempiä näyttelytiloja. Kolmannessa kerroksessa sijaitsee kaksi isoa näyttelytilaa, jotka asettuvat suuren kaarikaton alle. Tila on avointa ja muunneltavissa erilaisen näyttelyarkkitehtuurin ja väliaikaisten

18. Tennispalatsin suurin sali sijoittuu 3. kerroksen eteläpäättyyn vanhan tennishallin paikalle.

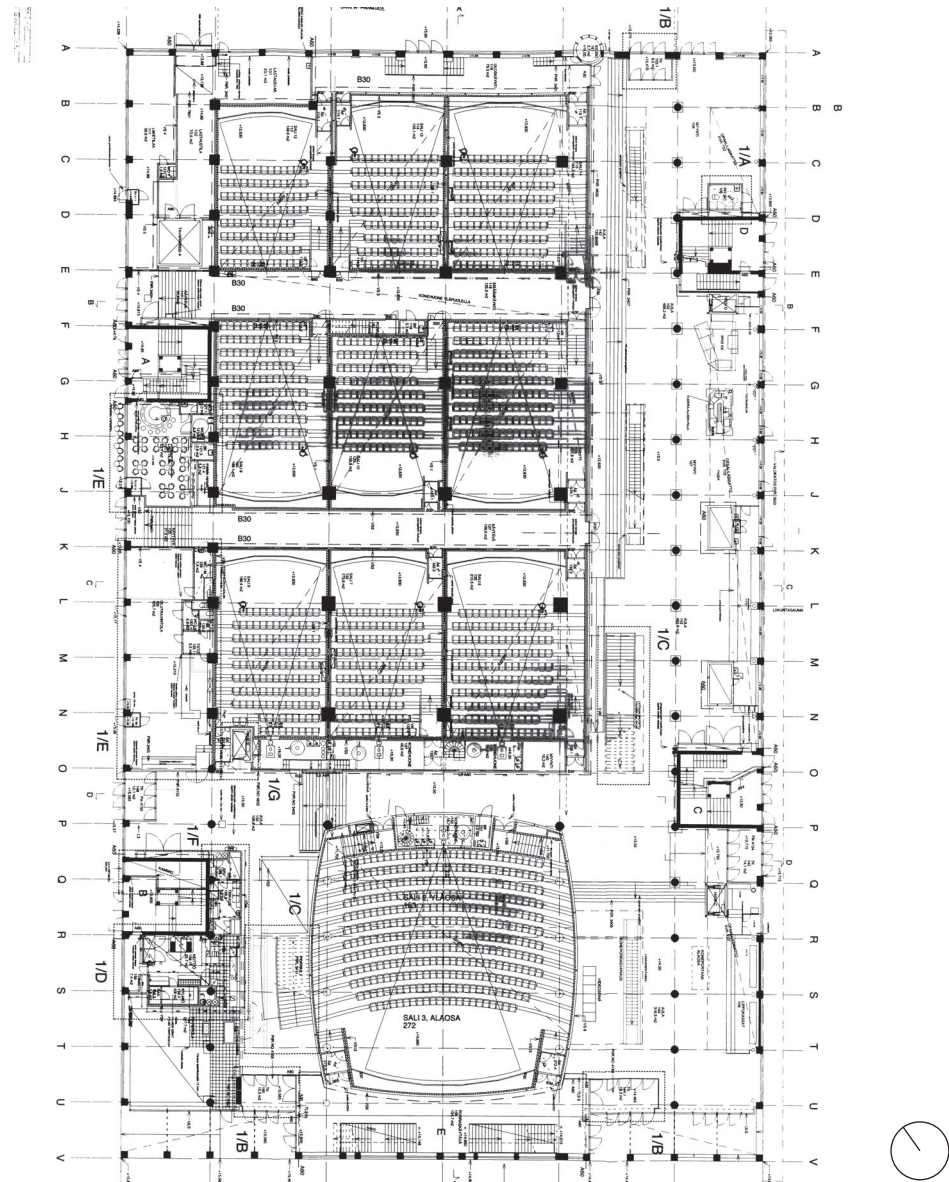

19. Museotilat ovat avaria ja mahdollistavat eri tyyppiset näyttelykokonaisuuksia.

rakenteiden avulla. Se mahdollistaa myös isot veistokset ja installaatiot tiloihin.

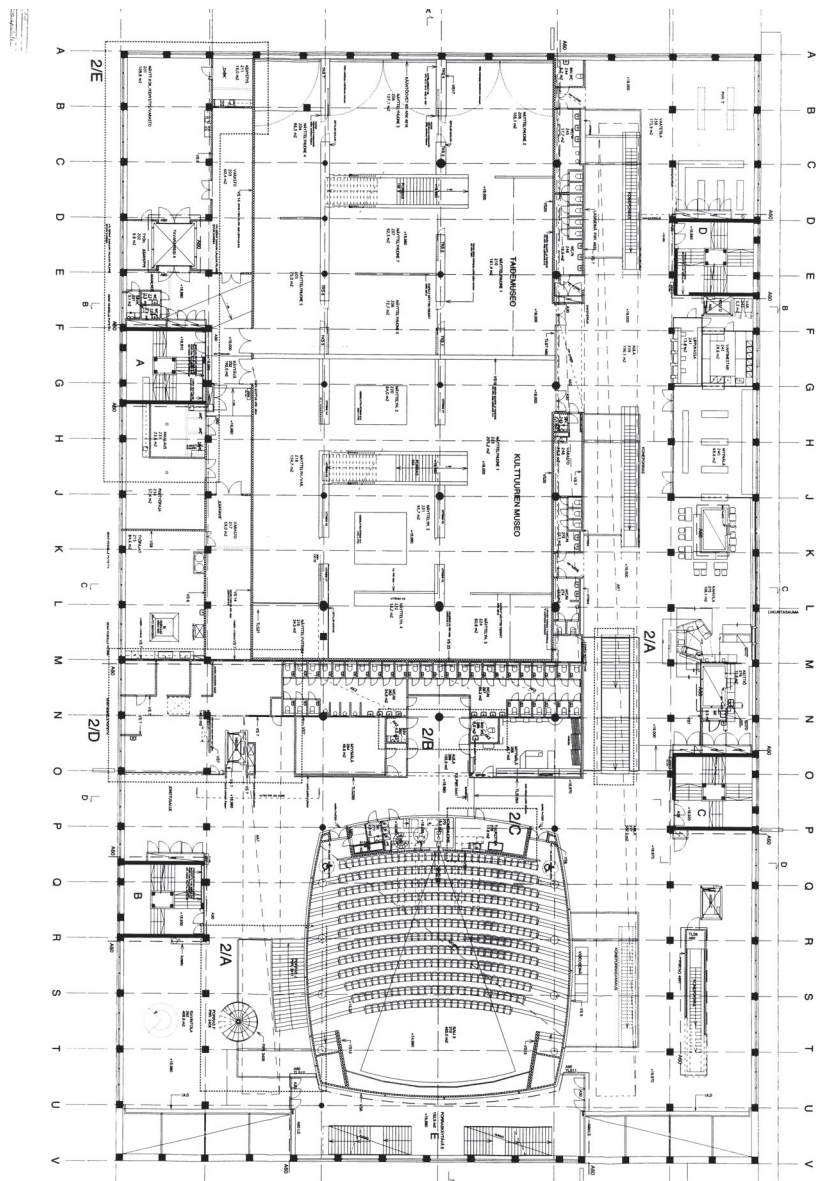
Tommi Lindh arvioi peruskorjausta vuonna 1999 ilmestyneessä Arkkitehti-lehden artikkelissa. Lindh kritisoi etenkin niin sanottuja palauttavia muutoksia, joita Tennispalatsiin on tehty. Rakennuksen julkisivujen ikkunoiden linjoja on suoristettu vastaamaan Lundstömin alkuperäisiä vuoden 1937 suunnitelmia, jotka eivät toimineet toteutuksen pohjana. Lisäksi puiset ikkunat on korvattu 1930-luvulle tyypillisiällä teräsikkunoilla. Korjauksen yhteydessä rakennuksen funktionalismille tyypillisiä piirteitä on korostettu ja siitä on tullut enemmän 1930-luvun rakennus, kuin se on koskaan aiemmin ollut. Lisäksi alkuperäisistä sisätiloista on jäljellä vain betoninen pilari- ja palkkijärjestelmä. (Lindh 1999, s. 38.)

Tennispalatsin korjauksella oli useita erilaisia tavoitteita. Talon luonne tuli säilyttää, rakennusrunkoon tehtäviä muutoksia tuli välttää ja tiloista tehdä mahdollisimman monikäyttöisiä ja joustavia. Toisaalta uuden käytön tuli aktivoida rakennusta kaupunkielämän kannalta; sen tuli olla helposti saavutettavissa ja aktiivisessa käytössä. Museo, elokuvateatteri sekä useat ravintolat asettivat lisäksi omat ehtonsa. (Väisänen 2002, s. 66) On vaikea arvioida, toteutuivatko kaikki tavoitteet, joista osa oli jo muuttunut hankkeen edetessä. Kuitenkin rakennus vastasi moniin niistä ongelmista, joiden takia sen purkamisesta oltiin keskusteltu.

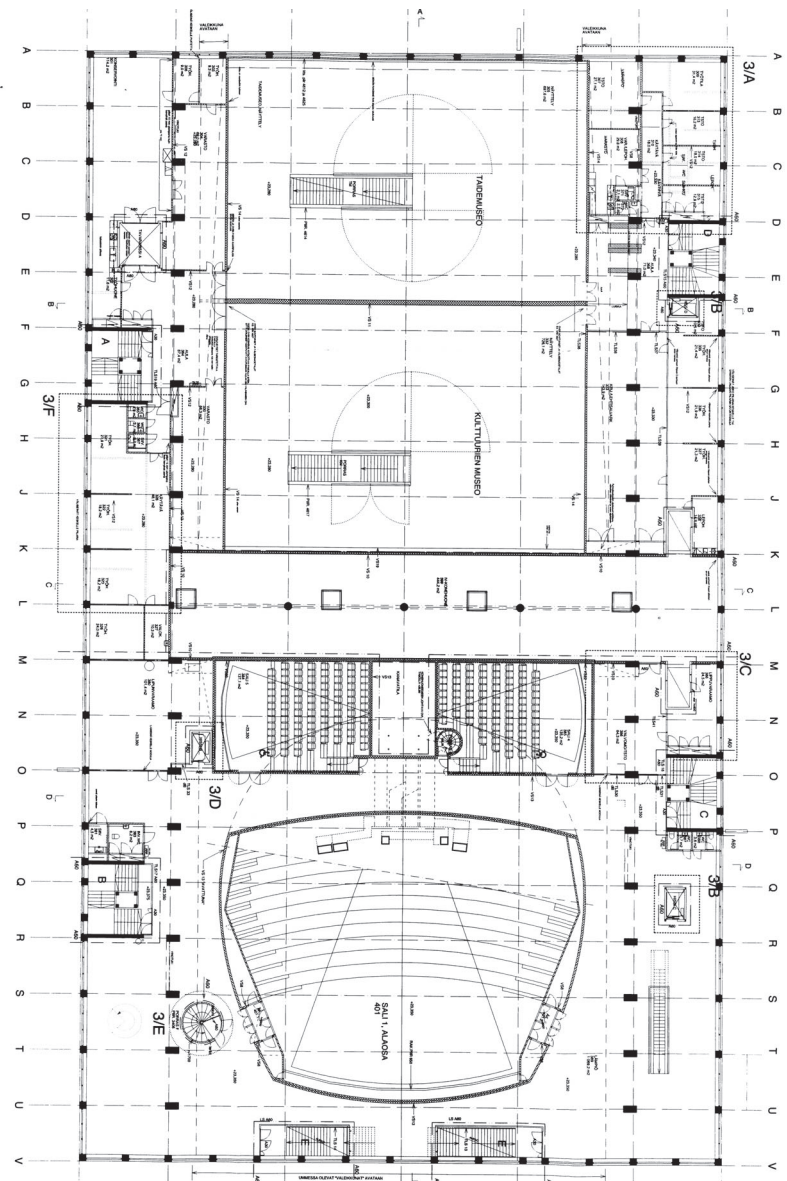

20. Tennispalatsin 1. kerros. (Ei mittakaavassa)

21. Tennispalatsin 2. kerros. (Ei mittakaavassa)

22. Tennispalatsin 3. kerros. (Ei mittakaavassa)

23. Tennispalatsin julkisivujen ikkunalinjoja korjattiin peruskorjauksessa. Lisäksi rakennuksen katolle lisättiin neljä tornia, jotka luovat vastaparin vaakasuuntaisille ikkunalinjoille.

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tennispalatsin historia on vaiheikas. Rakennus, jonka ei ollut tarkoitus olla pysyvä ja jonka käyttötarkoitus on vaihdellut vuosien varrella suuresti, on löytänyt merkittävän roolin Helsingissä ja etenkin Kampin alueella. Tennispalatsin kaltaisia rakennuksia ei löydy Suomesta montaa, kun ottaa huomioon sen suuren koon ja merkittävän sijainnin. Rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksesta voidaan siksi ottaa oppia monin tavoin. Vanha rakennus on löytänyt uuden käyttötarkoituksen ja purku-uhka on muuttunut merkittäväksi kulttuuritoiminnaksi.

Tennispalatsille tehdyt muutokset voidaan nähdä transformaatina. Se ei ole uudisrakentamista mutta ei myöskään restaurointia. Rakennusta on muutettu mutta samalla on pyritty kunioittamaan sen alkuperäistä arkkitehtuuria. (Koponen 2013, s.13) Tennispalatsi ei toteuta kuitenkaan täydellisesti transformaaion käsitettä, sillä termiin liittyy myös suunnittelun apuna olevat erilaiset arvioinnit ja tutkimustulokset kohteesta. (Andersen 2013, s. 132) Kuitenkin siihen tehdyt toimenpiteet haastavat perinteistä käsitystä vanhan rakennuksen käsittelystä. On arvioitu, että rakennus on arvokas, ja purkamalla se, menetettäisiin pala arkkitehtuurin ja itsenäisen Suomen historiaa. Toisaalta restauroimalla rakennus alkuperäiseen muotoonsa ei olisi mahdollista löytää sille uutta käyttöä, joka vastaisi Helsingin ja Kampin alueen kehitykseen.

Olli Paavo Koponen kirjoittaa transformaatista seuraavaa: "Transformaatio johtaa onnistuessaan aiempaa sekoittuneempiin kokonaisuuksiin rakennusten muuntuessa vähitellen yhä uusiin käyttötarkoituksiin. Kyse ei ole yksittäisistä toimenpiteistä, vaan laajemmasta muutoksesta rakennetun ympäristön hoitoa kos-

kevassa maailmankatsomuksessa. Transformaatiossa rakennettu ympäristö mukautetaan palvelemaan muuttuvia toiminnallisia ja kulttuurisia tarpeita” (Koponen 2013, s.13)

Tennispalatsiin tehdyt muutokset ovat olleet erittäin mittavia, mutta muutosten myötä käytettävyydeltään ongelmallinen rakennus on saatu uuteen käyttöön. Entisillä tilajärjestelyillä tämä ei olisi ollut saavutettavissa. Rakennus on vetovoimainen ja ottaa haltuun myös kaupunkitilaa. Mittavien muutostöiden jälkeen myös Tennispalatsin ympäristö on kokenut muutoksia. Muutokset ovat vaikuttaneet alueen käytettävyyteen ja kiinnostavuuteen. Näistä merkittävin on Kampin kauppakeskus, joka avasi ovensa vuonna 2006. Kokonaisuutena rakennukseen tehdyt muutokset ovat vaikuttaneet positiivisesti moniin eri osa-alueisiin. Vaikka muutosten myötä rakennuksesta on hävinnyt osan alkuperäistä henkeä, on tilalle tullut paljon uutta.

Tennispalatsin kokema prosessi on ainutlaatuinen, mutta tulevaisuudessa saman tyyppisiä muutostöitä tullaan tekemään todennäköisesti yhä enemmän. Tennispalatsia voidaan siis tässä mielessä käyttää esimerkkinä, josta voidaan oppia. Tulevaisuudessa historiallisia kohteita tulisi käsitellä monipuolisemmin, arvioida niiden arvoa, käyttötarkoitusta, asemaa kaupungissa tai muussa ympäristössä, käytettävyyttä ja kulttuurista merkitystä. Näin pystyttäisiin löytämään parempia keinoja käsitellä rakennettua ympäristöä. Skaala on huomattavasti monipuolisempi kuin vain uudisrakentaminen tai restaurointi. Väliin mahtuu niin muuttamista, muuntumista kuin mukautumista. Tällaisia keinoja käyttäen löydetään uusia ratkaisuja rakennetun ympäristön haasteisiin.

24. Tennispalatsin toiminnot aktivoivat rakennuksen ympäristöä. Ne ovat myös tuoneet rakennuksen vahvasti osaksi Helsingin kävelykeskustaa.

Lähteet

Kirjallisuus:

Lindh, T. 1993. Tennispalatsi : rakennushistoria sekä korjaus- ja käyttösuunnitelma. Espoo : Teknillinen korkeakoulu

Lindh, T. 1997. Tennispalatsin rakennushistoriaselvitys. Helsinki: Arkkitehtitoimisto Lindh Envision Oy.

Väisänen, P. 2002. Rakennusten käyttötarkoituksen muutos: Viisi korjushanketta arkkitehdin näkökulmasta. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

Harlang, C., Steenberg, C., Andersen, N. B. & Boye Julebæk, V. (2013). Lost and found: Architectural transformations. Copenhagen: The Royal Danish Academy of Fine Arts, School of Architecture, Design and Conservation.

Artikkelit:

Koponen, Olli-Paavo. Näkökulma vanhaan vaihtuu. Arkkitehti 3/2013.

Lindh, T. Tennispalatsin peruskorjaus - rauniorestaurointia?. Arkkitehti 5/1999.

Kuvat:

1. Kannen kuva: Tuntematon, v. Kampin aluetta Fredrikinkadulta päin kuvattuna, vasemmalla tennispalatsi, taustalla mm. maitokeskus ja postitalo. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km003750>
2. Tuhka Aukusti, k. Tennispalatsi Helsingin Kampissa; funktionalismia edustavan Tennispalatsin suunnitteli arkkitehtiylöppilas Helge Lundström. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19700629:864.6>
3. Opaskartta vuodelta 1900. Helsingin kaupungin karttapalvelusta. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://kartta.hel.fi/>
4. Bonin Volker von, v. Autotalo, Fredrikinkatu 50, 52 - Salomonkatu 17, ja Tennispalatsi, Fredrikinkatu 65 - Salomonkatu 15. Etualalla Kampin kenttää. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:000001w1>
5. Aarnio Jalmari, v. Kampi. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km002zow>
6. K. B. Hallenin kotisivuilta. [Viitattu 1.12.2018]. Saatavissa: <https://kbhallen.dk/en/history-and-archive/history/>
7. Pietinen, k. Helsingin Messuhalli Kalevalan 100-vuotisjuhlien alla. [Viitattu 1.12.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19670603:25642>
8. Pietinen, K. Tennispalatsi vuonna 1938. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19670603:17661>
9. Työpiirustus P75-049513. 1937. [Viitattu 3.12.2018]. Saatavissa: <https://asiointi.hel.fi/arska/>
10. Työpiirustus P75-049514. 1937. [Viitattu 3.12.2018]. Saatavissa: <https://asiointi.hel.fi/arska/>
11. Työpiirustus P75-049515. 1937. [Viitattu 3.12.2018]. Saatavissa: <https://asiointi.hel.fi/arska/>
12. Pietinen, k. tenniksen nelinpeliottelu Tennispalatsissa vuonna 1938. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19670603:17650>
13. Pietinen Viljo, k. Oy Automyynti Ab: N näyteikkunat Tennispalatsissa. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19670603:38336>
14. Pietinen Viljo, k. Tennispalatsin lippukassa vuonna 1938. [Viitattu 1.12.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19670603:37596>
15. Fremling F. E., k. Sähkö-Oy Hedengren Elektriskt Ab: N työntekijöitä Tennispalatsissa. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19880106:671>
16. Kiuru Sakari HKM, Näkymä Kampin työmaalle Sähkötalon katolta (länestä) päin katsottuna, vasemmassa reunassa Tennispalatsi. [Viitattu 1.12.2018]. Saatavissa: <https://www.helsinkikuvia.fi/search/record/?search=kamppi&page=1164>
17. Grünberg Constantin, v. Salomonkatu 15, Tennispalatsi ja leikkipuisto Tennispalatsinaukiolla. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km0000m3mr>
18. Kuvat Finnkinon nettisivulta. [Viitattu 29.11.2018]. Saatavissa: <https://www.finnkino.fi/teatterit/tennispalatsi>
19. Helsingin kaupungin museon nettisivut. [Viitattu 1.12.2018]. Saatavissa: https://hamphoto.kuvat.fi/kuvat/TENNISPALATSI+yleiskuvat/HelsinkiArtMuseum_5.jpg
20. Työpiirustus P4554-105-01. 1999. [Viitattu 3.12.2018]. Saatavissa: <https://asiointi.hel.fi/arska/>
21. Työpiirustus P4554-107-01. 1999. [Viitattu 3.12.2018]. Saatavissa: <https://asiointi.hel.fi/arska/>
22. Työpiirustus P4554-109-01. 1999. [Viitattu 3.12.2018]. Saatavissa: <https://asiointi.hel.fi/arska/>
23. Helsingin kaupungin museon nettisivut. [Viitattu 1.12.2018]. Saatavissa: https://hamphoto.kuvat.fi/kuvat/TENNISPALATSI+yleiskuvat/HelsinkiArtMuseum_02.jpg
24. Tennispalatsi keväällä 2018. Aaro Timonen. 2018.